

บทที่ 5

บทสรุป

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข มีผลสรุปดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข มีข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. ผลการสร้างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข พบว่า

1.1 ผลการสร้างได้รูปแบบการเรียนการสอน แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหา

กิจกรรม และการวัดและประเมินผล ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ SAPAA Model ประกอบด้วย

1. ขั้นสำรวจ (S : Survey)

2. ขั้นเชื่อมโยง (A : Associate)

3. ขั้นวางแผน (P : Plan)

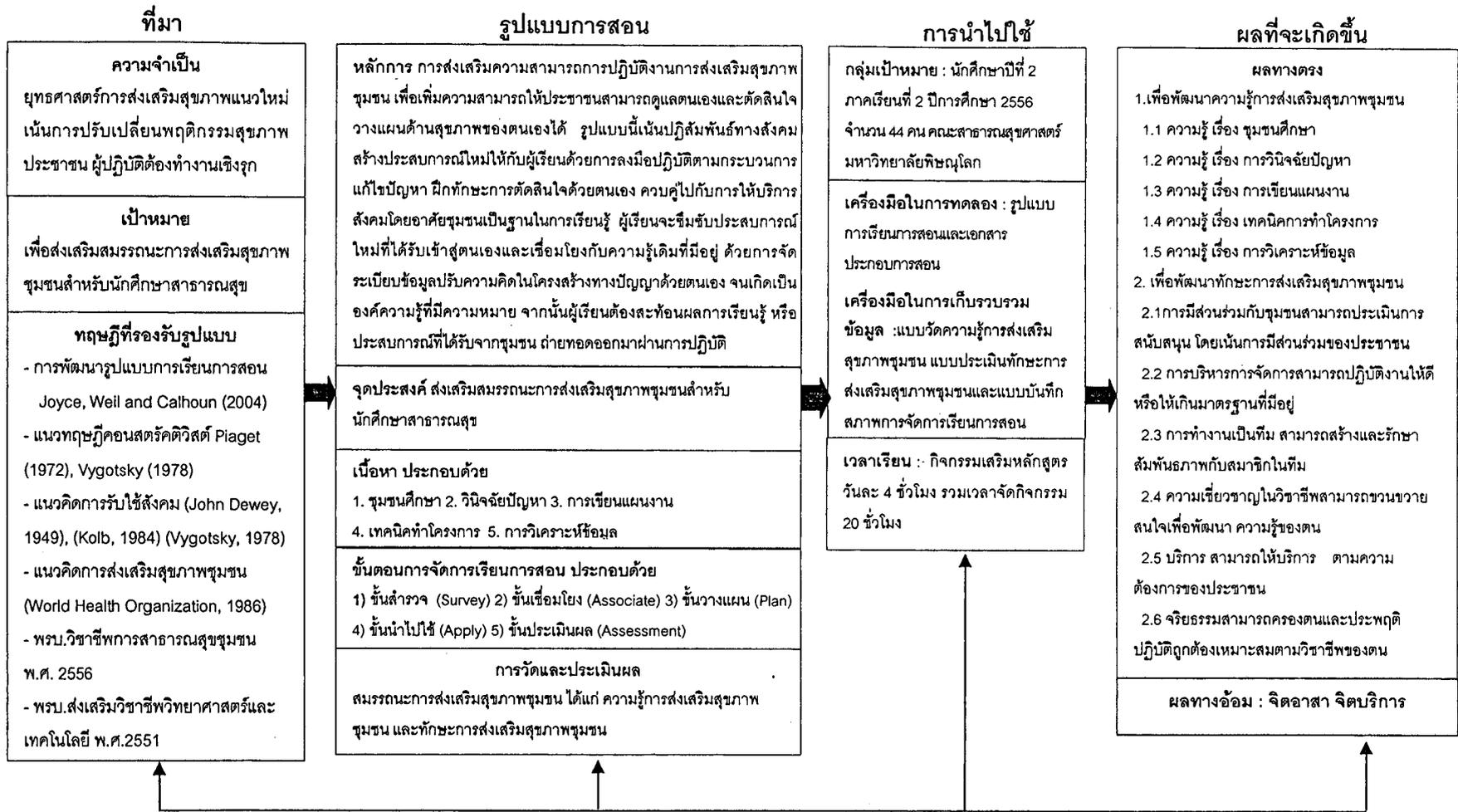
4. ขั้นนำไปใช้ (A : Apply)

5. ขั้นประเมินผล (A : Assessment)

ส่วนที่ 3 การใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ส่วนที่ 4 ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ซึ่งผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข ปรากฏเป็นภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 12 การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D = 0.49)

1.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า คู่มือการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.43)

2. ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 1 ฉบับ มีค่า 0.7681 หรือร้อยละ 76.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละ 50 ที่กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนสำหรับนักศึกษาสาธารณสุข พบว่า

3.1 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะด้านความรู้การส่งเสริมสุขภาพชุมชนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะด้านทักษะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลศึกษาและการเปรียบเทียบสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข พบว่า

4.1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน มีความตื่นเต้น สนใจที่จะเรียนรู้เป็นอย่างดี เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนนี้เน้นปฏิสัมพันธ์ทาง

สังคม เรียนด้วยการลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการให้บริการสังคมโดยอาศัยชุมชน เป็นฐานในการเรียนรู้

4.2 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน หลังการใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

4.3 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะด้านความรู้การส่งเสริมสุขภาพชุมชน หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

4.4 นักศึกษากลุ่มทดลอง มีสมรรถนะด้านทักษะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข ที่พัฒนาขึ้น จะมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยข้อมูล ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานการวิจัยที่สนับสนุน รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ จะแสดงถึงทฤษฎีหรือแนวคิดที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีขอบเขตชัดเจน เป็นตัวกำหนดองค์ประกอบ ส่วนอื่นๆ 2) จุดมุ่งหมาย แสดงถึงความคาดหวังของการสอน ความรู้ พฤติกรรม ทักษะ หรือกระทำ และสามารถสังเกตเห็นได้ 3) เนื้อหา แสดงถึงสาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรม เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ ความรู้และประสบการณ์ 5) การวัดและการประเมิน แสดงถึงการติดตามผล ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ กำหนดไว้ สอดคล้องกับวาริรัตน์ แก้วอุไร (2541, หน้า 96) ทิศนา ไชยมนตรี (2551, หน้า 477) และ อังคณา อ่อนธานี (2552, หน้า 22) ที่ได้อธิบายว่า 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม 5) การวัดและการประเมิน เช่นเดียวกันนอกจากองค์ประกอบที่เป็นแบบแผนของรูปแบบการเรียน การสอนแล้ว ในส่วนของการนำเสนอรูปแบบ ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างนวัตกรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและนำเสนอรูปแบบตามแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun, (2004, pp. 22-25) ที่อธิบายถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาทฤษฎี

การเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ โดยนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน (Orientation to the model) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของรูปแบบ ที่ว่าด้วยแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ที่รองรับรูปแบบเป็นมโนทัศน์ (major concepts) พื้นฐานที่สำคัญ ส่วนที่ 2 รูปแบบการเรียน การสอน (Instructional model) เป็นการอธิบายรายละเอียดของรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติ มีลำดับ ขั้นตอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน มีองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม 5) การวัดและการประเมิน ส่วนที่ 3 การประยุกต์ใช้หรือการนำรูปแบบการเรียนการสอน ไปใช้ (Application) เป็นการบอกรายละเอียดของการใช้รูปแบบการให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้การ นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and nurturant effects) เป็นการกล่าวถึงผลทางตรงที่เกิด จากการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ และผลทางอ้อมหรือผลกระทบที่เกิดจากสภาพแวดล้อม เป็นผลกระทบที่เกิดแฝงกับผลการเรียนการสอน สามารถใช้เป็นประเด็นหรือแนวทางของในการ พิจารณาเลือกรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ โดยส่วนที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แบ่งเนื้อหาเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ชุมชน ศึกษา 2) การวินิจฉัยปัญหา 3) การเขียนแผนงาน 4) เทคนิคการทำโครงการ 5) การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการสอน หน่วยการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง รวมเวลาจัดกิจกรรม 20 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื้อหาสาระทั้ง 5 ประเด็นสอดคล้องกับมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพสาธารณสุข กลุ่มมหาวิทยาลัยศรีสุภภาพ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพระหว่างการศึกษา มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพใน สาขาวิชาเฉพาะ และหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อมและ อาชีวอนามัย หลักสูตรใหม่ ปีการศึกษา 2552 โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สุขภาพชุมชน และจัดเตรียมเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งลักษณะ งานสาธารณสุขแนวใหม่สะท้อนมุมมองของสังคมโดยผ่านระบบสังคมสอดคล้องกับองค์กรศักดิ์ หนุสอน (2553, หน้า 4) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมสุขภาพชุมชน เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมของ ชุมชนโดยกระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือและเห็นพ้องต้องกันในเรื่องปัญหาสุขภาพ การกระตุ้น เป็นการจับคู่การส่งเสริมสุขภาพเข้ากับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงเน้นยกระดับคุณภาพ ชีวิต เพิ่มความสามารถ (Enable) ให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้ ชี้นำทางสุขภาพ (Advocate) ให้ประชาชนมีโอกาสตัดสินใจวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง และเป็นสื่อกลาง (Medicate) อำนวยความสะดวก ตามกฎบัตรออตตาวาเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Ottawa Charter for Health Promotion) ด้วยลักษณะการทำงานของนักสาธารณสุขเป็นแบบการรับใช้สังคม การเรียนการสอน ที่จะจัดขึ้นต้องเน้นการให้บริการในสังคม ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงตามมุมมองตามสังคม ประเด็นที่

เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเคลื่อนไหวชุมชน จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากขึ้น และเมื่อออกไปสู่สังคม หรือการทำงานจริง ก็สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย การเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเป็นเหมือนสะพานเชื่อมต่อสู่การทำงาน สอดคล้องกับ Blakeslee (2001, p. 170) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากขึ้น ซึ่งกลายเป็นจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ สอดคล้องกับ Tosado (2011, p. 8) ที่อธิบายว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสามารถพัฒนานักศึกษาให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งนักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Phillips (2011, p. 14) ได้เสนอแนะเพิ่มเติมควรนำเอาวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในสถาบันระดับอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคม เพื่อช่วยสร้างให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง และทำให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ สังคมจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978, p. 4) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้เกิดขึ้นสองครั้ง ครั้งแรกเกิดในระดับสังคม (interpsychological) และครั้งที่สองเกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล (intrapsychological) ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน ได้รู้จักกับสิ่งใหม่ เป็นการเรียนรู้ขั้นแรกในระดับสังคม จากนั้นผู้เรียนต้องทำการสรุปรวบยอดประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจของตนเองขึ้น ซึ่งมีลักษณะจำเพาะของตนเอง เกิดการเรียนรู้ขั้นที่สองซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวเอง ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งแวดล้อม บุคคลกับผลผลิตของวัฒนธรรม ประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ Piaget (1972, pp. 1-12) ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) และเน้นการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) ไปพร้อมกัน มีการกำหนดสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่ผู้เรียนเรียนในห้องเรียนมาแล้ว หรือเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม ให้สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องสร้างความหมายในการหาคำตอบจากสถานการณ์ สอดคล้องกับวีณา ประชากุล และคณะ (2554, หน้า 67-69) ผู้เรียนจะซึมซับ (absorption) หรือการนำเอาความรู้ (knowledge) ที่มีอยู่ในบริบทของสังคมนั้นๆ ด้วยการสังเกต (observe) ด้วยตัวเองเอาประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันโดยสมองจะปรับเอาประสบการณ์ใหม่เข้ากับความคิด ความรู้ ในโครงสร้างที่เกิดจากการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่ จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข

เรียกรูปแบบการเรียนการสอนนี้ว่า SAPAA Model โดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และแนวคิดการรับใช้สังคมเข้าร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน เริ่มจาก 1) ขั้นสำรวจ (S : Survey) เป็นการสำรวจสถานการณ์และสภาพแวดล้อมบริบทจริงให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นผู้สอนจะเป็นผู้แสดงคำถามเกี่ยวข้องการประเด็นปัญหา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมและจัดระบบองค์ความรู้ที่มีอยู่ ผู้เรียนจะได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยการสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของปัญหา 2) ขั้นเชื่อมโยง (A: Associate) ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกับชุมชนและให้ผู้เรียนเสนอคำอธิบายที่ได้จากการวิเคราะห์ ผู้สอนสร้างความขัดแย้งทางความคิดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนความคิด โดยที่ผู้สอนและชุมชนเป็นผู้เสริมต่อองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนสร้างคำอธิบายใหม่จากการวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการทางปัญญาแสดงเป็นสัญลักษณ์หรือแผนผังแสดงความเข้าใจของผู้เรียน และสะท้อนกลับให้ผู้สอนและชุมชนได้รับทราบ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อประเมินความเหมาะสม 3) ขั้นวางแผน (P : Plan) ผู้เรียนพิจารณาหาวิธีการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมตามความต้องการของชุมชน ด้วยการแสดงความคิดเห็น ถึงแนวทางความเป็นไปได้ และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขอย่างถูกต้อง โดยมีชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแนวทาง ผู้สอนเป็นผู้ที่มีหน้าที่เสริมต่อความรู้ให้กับผู้เรียน และสะท้อนข้อมูล 4) ขั้นนำไปใช้ (A : Apply) ผู้เรียนนำความรู้เดิมและความรู้ใหม่ที่ได้เชื่อมโยงกันและได้สร้างเป็นต้นแบบของตนเอง นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ที่สอดคล้องตามความต้องการชุมชน ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงกิจกรรมให้เป็นระยะและสะท้อนข้อมูล ผู้สอนส่งเสริมผู้เรียนให้ทำงานเป็นกลุ่มแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความคิดเห็น 5) ขั้นประเมินผล (A : Assessment) ผู้สอนทบทวน ความรู้ ความคิด ที่เปลี่ยนไป เมื่อเทียบกับความรู้ ความคิดเดิม ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลของตนเองการจดบันทึก การสังเกต ถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง ด้วยการสื่อสาร เช่น อธิบาย สาธิต เขียน ผู้สอนตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนด้วยการ ทดสอบความรู้ ผู้สอนเป็นผู้ที่มีหน้าที่เสริมต่อความรู้ให้กับผู้เรียน และเพิ่มเติมแนวทางการบริการสังคมที่ถูกต้องกับผู้เรียน และสะท้อนข้อมูล

2. จากผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน พบว่าสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ

แยกพิจารณาเป็นด้านความรู้การส่งเสริมภาพสุขภาพชุมชน และทักษะการส่งเสริมภาพสุขภาพชุมชน มีผลวิเคราะห์ดังนี้ นักศึกษาสาธาณสุข มีความรู้การส่งเสริมภาพสุขภาพชุมชน หลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษสาธาณสุข สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะการส่งเสริมภาพสุขภาพชุมชน หลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษสาธาณสุข สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับวีณา ประชากุล และคณะ (2554, หน้า 67-69) ที่กล่าวถึงแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ว่า ผู้เรียนจะต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อจะอธิบายหรือสร้างความหมายในการอธิบาย ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องสร้างความหมายในการหาคำตอบ จากเหตุการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง มีองค์ประกอบ 3 ประการ 1) ให้ความสำคัญกับเป้าหมายของการเรียนรู้ (Learning goals) ได้แก่ การให้เหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การนำไปใช้ ความยืดหยุ่น ความสนใจในความครุ่นคิด โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ผู้เรียนสามารถปรับความคิดให้มีความซับซ้อนและพัฒนามโนทัศน์ให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยลง 2) เงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ (conditions of learning) ประกอบด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน การจัดสภาพบรรยากาศ การเตรียมเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของการเรียน การให้ความสำคัญกับการสะท้อนความคิด ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ 3) วิธีการจัดการเรียนการสอน (Methods of instruction) เน้นลงมือกระทำจริง สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลเน้นชุมชนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยวิธีการ เติงสมรรถนะที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนผสมผสานแนวคิดการสาธารณสุขมูลฐานในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง ส่งเสริมสมรรถนะ 3 ด้าน คือความรู้ ทักษะ และเจตคติ ประกอบด้วย การปฏิบัติ 4 ชั้น คือ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติ 2) ฝึกปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้กระบวนการพยาบาลแบบร่วมมือปฏิบัติ 3) การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการฝึก 4) ประเมินผลการปฏิบัติ ผลการทดลองปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีความสามารถในการพยาบาลเน้นชุมชน มากกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978, p. 4) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้เกิดขึ้นสองครั้ง ครั้งแรกเกิดในระดับสังคม (interpsychological) และครั้งที่สองเกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล (intrapsychological) ผู้เรียนจึง

ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน บุคคลกับสิ่งแวดล้อมในบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรมที่ตนอาศัยอยู่ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนี้เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในประการณีนใหม่ๆ สอดคล้องกับ Kreth (2005, p. 16) ที่ได้อธิบายว่าการเรียนรู้ด้วยบริการสังคมหรือการรับใช้สังคม จะทำให้ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงตามมุมมองของสังคม การเคลื่อนไหวชุมชน ข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนมุมมองทางสังคมของตัวผู้เรียนเอง แต่การช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมภายใต้บริบทของสังคม ผู้เรียนจะมีประสบการณ์มากขึ้นและเมื่อออกไปสู่สังคม หรือการทำงานจริง ก็สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลาย การเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเป็นเหมือนสะพานเชื่อมต่อสู่การทำงาน สอดคล้องกับ หนุสรราชกิจ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการบริการสังคมสำหรับครู ในเขตจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะวิชาชีพ รวมถึงการได้ความรู้จากประสบการณ์ตรงในสิ่งที่ศึกษาอย่างลึกซึ้งกับชุมชนของตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) รู้จักตนเอง ทั้งองค์ความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง 2) รู้จักสังคม ชุมชน ภูมิปัญญา ปัญหา ความต้องการของชุมชน 3) การบริการสังคมและชุมชน การมีประสบการณ์ตรง โดยนำความรู้ความสามารถของตนเองลงปฏิบัติจริงในชุมชน 4) สะท้อนการเรียนรู้ การวิพากษ์ประสบการณ์เดิม นำสู่การเกิดประสบการณ์ใหม่ ผลการเรียนรู้จากการบริการสังคมของครูสะท้อน 3 ด้าน คือ 1) ด้านองค์ความรู้ ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ องค์ความรู้ ด้านการศึกษา คือจิตวิทยาพัฒนา ทฤษฎีการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การประสานสัมพันธ์กับชุมชน 2) ด้านเจตคติ ครูได้พัฒนาเจตคติในการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองและกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน และพัฒนาความเมตตา เอื้ออาทร 3) ด้านทักษะวิชาชีพ ครูพัฒนาทักษะวิชาชีพครู ในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนรู้ และการจัดการในชั้นเรียน สอดคล้องกับ Phillips (2011, p. 14) ได้กล่าวว่าการนำเอาวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในสถาบันระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันต้องทราบถึงสิ่งที่นักศึกษาสนใจก่อนแล้วค่อยบูรณาการเข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรหรือรายวิชา และให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคม ซึ่งเป็นการบูรณาการเนื้อหาในชั้นเรียนกับการบริการสังคมอย่างแท้จริง เพื่อช่วยสร้างให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง และทำให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สามารถพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้เกิดพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ วลัย พานิช (2546)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้จากการบริการในวิชาสันติศึกษา ผลวิจัยพบว่า ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองในการทำงานเพื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น รู้จักการให้และแบ่งปันเพิ่มขึ้น รู้จักการเสียสละ ภาวะภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำ มีความมั่นใจในการทำงาน มีความเข้าใจในผู้อื่นมากขึ้น และมีกำลังใจในการดำรงชีวิต ได้ฝึกความคิดและรักผู้อื่นมากขึ้น รู้จักตอบแทนสังคม และมองเห็นปัญหาสังคมมากขึ้น ได้การเรียนรู้การทำงานเป็นทีม ได้มีโอกาสพบปะบุคคลหลายประเภท มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น รวมทั้งการเรียนรู้วิถีชีวิตติดต่อกับหน่วยงาน ชุมชนมากขึ้น นิสิตทั้งหมดมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการให้บริการแก่สังคม เป็นไปในทางบวก หลังจากการทำโครงการ การเรียนรู้จากการบริการสังคม การรับรู้ของนิสิตเกี่ยวกับสันติภาพในชุมชน สังคม ส่วนใหญ่มีมุมมองเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาส ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การมีน้ำใจในสังคม และความร่วมมือของบุคคลในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. จากรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข เป็นรูปแบบที่มีการจัดการเรียนการสอนในบริบทพื้นที่จริง ดังนั้นพบประเด็นที่ว่า สภาพแวดล้อมรอบการเรียนรู้ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพอากาศที่ร้อน สถานที่การนั่งทำกิจกรรม เสียงรบกวนจากเครื่องยนตร์ การเกษตร อันตรายจากสัตว์เลี้ยง สิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการคิด ตัดสินใจ แม้กระทั่งกลุ่มประชาชนที่เป็นฐานการเรียนรู้ ก็ไม่สามารถที่จะควบคุมได้ เช่น ความรู้ ความสามารถ การสื่อสาร ความสัมพันธ์ทางการเมือง การร่วมแสดงความคิดเห็น การให้เวลากับการทำกิจกรรม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบผู้สอนควรศึกษาสภาพพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น เน้นการเรียนรู้ที่ปฏิสัมพันธ์กับสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามีความพึงพอใจ การเรียนที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับคน กับสิ่งแวดล้อม ตื่นเต้น ทำท่าย และอยากที่จะเรียนรู้สิ่งรอบข้าง จนบางครั้งผู้เรียนเรียนรู้นอกประเด็น ผู้สอนควรให้ความสนใจ คอยสังเกตบทบาทของผู้เรียนแต่ละคน ให้แสดงบทบาทของตนเองเท่าๆ กัน ไม่ควรให้ผู้ใดคนหนึ่งในกลุ่มแสดงบทบาทมากเกินไป และคอยกระตุ้นผู้เรียนที่ไม่แสดงบทบาทใด ด้วยคำถามระบุเฉพาะคน เพื่อปรับบทบาทของผู้เรียน
3. เนื่องจากผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน สำหรับนักศึกษาสาธารณสุข ให้ผลเป็นที่น่าพอใจว่า สมรรถนะส่งเสริมสุขภาพชุมชน เป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้ครูผู้สอน

สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของสถาบันและกลุ่มอื่นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ในครั้งนี้ศึกษากับนักศึกษาสาธารณสุข สาขาอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัยเท่านั้น เนื่องจากในวิชาชีพสาธารณสุข มีหลากหลายสาขาวิชา และหลากหลายสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐบาล มหาวิทยาลัยของเอกชน สถาบันพระบรมราชชนก วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร หรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่เปิดสอนนักศึกษาสาธารณสุข ดังนั้นควรนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการรับใช้สังคมไปขยายผลใช้กับนักศึกษาสาขาและสถาบันอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน และพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น

2. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนนี้เป็นรูปแบบที่นักศึกษาสามารถนำสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนไปใช้ในการทำงานได้จริง และติดตามไปกับตัวบุคคลไม่สามารถหายไปได้ และเมื่อยิ่งฝึกฝนมากขึ้นก็จะเกิดความชำนาญมากขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงความสามารถในการปฏิบัติสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชนว่ามีผลอย่างไรต่อไป

3. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ที่ได้พัฒนาขึ้นได้เรียนรู้จากบริบทของสังคมที่เป็นจริง และได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนจริง ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เพียงแต่นักศึกษาจะได้ความรู้เท่านั้น ชุมชนและสังคมก็ได้รับประโยชน์จากการบริการสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากลงพื้นที่ ว่าประชาชนได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด มีความพึงพอใจในการให้บริการหรือไม่

4. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ที่ได้พัฒนาขึ้นมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาผลทางตรง แต่เพียงอย่างเดียว จึงควรศึกษาผลทางอ้อมถึงตัวแปรใหม่ๆ เช่น การรับผิดชอบต่อสังคม เห็นคุณค่าในตนเอง การเสียสละ จิตบริการ จิตอาสา เพื่อพัฒนานักศึกษาต่อไป